

مجله علوم تربیتی و روانشناسی

دانشگاه سیستان و بلوچستان

سال اول - شهریور ماه ۱۳۸۵

مقایسه جایگاه اجتماعی معلمان ابتدائی، راهنمایی و متوسطه استان سیستان و بلوچستان

رضا حکیمی* و دکتر مسعود رودباری**

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی مقایسه ای جایگاه اجتماعی معلمان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه استان انجام شد. این پژوهش به روش توصیفی انجام گرفت و دیدگاه ۳۷۲ نفر از معلمان مقاطع مختلف ۱۷ منطقه آموزش و پرورش استان که به روش تصادفی خوشه ای انتخاب شده بودند، در زمینه ی مهم ترین شاخص های منزلت اجتماعی یعنی نیازهای مادی و معیشتی، نیازهای امنیتی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. یافته ها نشان می دهند که دغدغه بزرگ معلمان رفع نیازهای مادی و معیشتی آنهاست و از این نظر بین مقاطع مختلف تفاوت معنی داری وجود ندارد. از نظر امنیت شغلی فقط ۴۸/۸۵ درصد معلمان مورد مطالعه خود را فاقد امنیت شغلی معرفی کرده بودند و این امر در بین دارندگان مدارک بالاتر، بیشتر محسوس بود. دلایل ناامنی معلمان به ترتیب: ترس از بیان و نقد اندیشه های مختلف، ترس از بیان ضعف های احتمالی حاکم بر سازمان و ترس از عواقب انتقاد صحیح و منطقی از مدیریت آموزشگاه بیان شده بود.

* عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

** دانشیار دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

از نظر نیازهای اجتماعی معلمان، بین آنان در مقاطع مختلف تفاوت معنی داری وجود نداشت. میانگین نیازهای مادی، امنیتی و اجتماعی معلمان ابتدایی و راهنمایی تفاوت معنی داری نداشت اما میانگین مربوط به معلمان متوسطه از دو گروه دیگر پایین تر بود.

واژه های کلیدی: نیازهای مادی، نیازهای اجتماعی، امنیت شغلی، جایگاه اجتماعی، معلمان.

مقدمه

جایگاه اجتماعی یک اصطلاح جامعه‌شناسی است که دو تعریف نظری از آن ارائه شده است. ۱- انسان ها در پی تطبیق نیازهای خود با استاندارد ها و هنجارهای موجود در جامعه و همچنین حفظ آبرو و مانند دیگران بودن و از طرف دیگر به خاطر عدالت و چشم و همچشمی نمی خواهند از دیگران عقب بمانند لذا برای حفظ آبرو و حرمت خویش از نظر فطری محتاج به رفع نیازهای استاندارد شده از سوی جماعت و سازمان های متبوع خود هستند که به آن جایگاه اجتماعی افراد می گویند (رفیع پور، ۱۳۷۲: ۷۵).

۲- جایگاه اجتماعی معلمان به قدردانی و احترام اجتماعی معلمان اطلاق می گردد، و میزان آن با سطح قدردانی از اهمیت کارشان از طرف افراد درون سازمان و بیرون از سازمان در مقایسه با دیگر مشاغل اجتماعی همشان آنها سنجیده می شود (بیانیه یونسکو، ۲۰۰۳)^۱.

در رساله ای منسوب به هارون الرشید میزان توجه حاکمیت به مدرسان و معلمان یکی از عوامل بسیار موثر در ارتقای جایگاه اجتماعی آنها بیان شده است (احمد شبلی، ۱۳۶۰: ۱۸۷). جایگاه اجتماعی منعکس کننده موقعیت فرد در ساختار اجتماعی است. هر چه جایگاه اجتماعی فرد بیشتر شود میزان توانمندی های او در جهت کسب منافع اجتماعی افزایش می یابد (شورای بهداشتی منطقه ای یونسکو، ۲۰۰۳)^۲.

1- Unesco statement

2 -Unesco Provincial Health Council

آموزش و پرورش زیر بنای توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه است. بررسی عوامل موثر در پیشرفت توسعه و ترقی جوامع پیشرفته نشانگر آن است که همه این کشورها آموزش و پرورش توانمندی داشته اند و حرفه معلمی از جایگاه اجتماعی نسبتاً رفیعی برخوردار بوده است. در توصیه های یونسکو آمده است عدم وجود دغدغه های معیشتی، وجود تشکل های صنفی در دفاع از حقوق معلم، توجه بیشتر حاکمیت به حرفه معلمی، وجود امنیت های حرفه ای، اقتصادی و بهداشتی در دوران بازنشستگی و کاربست نظرات معلمان در تصمیم گیری های آموزشی و مدیریتی از عوامل عمده افزایش کیفی کار معلمان و ارتقای منزلت اجتماعی آنها بیان شده است (بیانیه یونسکو، ۱۹۹۶). در تاریخ انقلابها، معلم برای کسب هویت و جایگاه واقعی خود در اجتماع حتی جان خویش را به مخاطره انداخته است (آینه وند، ۱۳۷۴: ۷۵).

افلاکی فرد (۱۳۸۰) منزلت اجتماعی معلمان را در عصر حاضر پایین ارزیابی می کند. تحقیقات اخیر در کشور نشان می دهد اغلب افرادی که به حرفه معلمی روی می آورند از روی اجبار و استیصال است و معلمی اعتبار و وجهه لازم خود را از دست داده است (سلیمانی، ۷۴: ۵۲). بررسی های انجام شده بیانگر نارضایتی بودن اکثر معلمان متوسطه از حرفه خود و روی آوردن اکثر معلمان ابتدایی و راهنمایی به کارهایی چون مسافر کشی، فروشنده گی، واسطه گیری و دیگر مشاغل می باشد. مشارکت دادن معلمان در تصمیم گیری های کلان آموزشی و به کارگیری آرا و اندیشه های آنها، در ارتقای جایگاه آنها موثر است (نویدی و همکاران، ۱۳۷۹: ۷۹). با وجود این مسأله، انتظار جامعه و مسوولین آموزش و پرورش از معلمان رو به افزایش است بدون این که تدبیری عملی و عقلانی برای ارتقاء شان و منزلت اجتماعی آنها انجام شود. مطالعه دیگری ضرورت وجود تشکل های صنفی را در دفاع از حقوق و امنیت شغلی معلم و منزلت اجتماعی او موثر بیان می کند (نویدی و همکاران، ۱۳۸۲: ۹۲).

در مطالعه ای دیگر یکی از علل تنزل جایگاه اجتماعی معلمان، ترسیم سیمای طنزآلود از معلم و رسالت او، در فیلم های سینمایی و تلویزیونی پس از انقلاب اسلامی بیان شده است (اصغرزاده ۱۳۷۴: ۹۸-۹۳).

افزایش حقوق و افزایش کیفی خدمات آموزشی معلمان دو عامل موثر در ارتقای جایگاه آنها بیان شده است (میلتون ۲۰۰۳)^۱. پژوهشی دیگر بالا بردن رفاه اقتصادی، ارتقای توانایی علمی و فراهم ساختن امنیت شغلی، نگرش مثبت در دستگاه های ستادی نسبت به معلم و مشارکت دادن معلمان در امور برنامه ریزی و تصمیم گیری های مربوط به مسائل آموزش و پرورش را در افزایش پایگاه و منزلت اجتماعی معلمان مؤثر می داند (سحرخیز تشریق، ۱۳۷۶: ۲۵).

بهترین اصلاح و بازسازی در آموزش و پرورش در صورتی که دارای معلمانی کار آمد، با روحیه و دارای کرامت و شان اجتماعی نباشد، بی فایده است. آگاهی معلمان از خصوصیات یک زندگی مناسب در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سبب شده است که آنان شرایط موجود خود را با حداقل استانداردهای جهانی و یا با زندگی هم رتبه های خود در سایر سازمان ها مقایسه کنند و از وضع موجود خود ناراضی باشند. سقوط تدریجی اعتبار و منزلت معلم در اجتماع سبب کاهش کار آمدی نظام تعلیم و تربیت می شود. به همین منظور ایجاد فرصت هایی برابر جهت دستیابی به شان و منزلت واقعی معلم باید دغدغه کارگزاران رسمی تعلیم و تربیت باشد (حدادی، ۱۳۷۴: ۸۲).

نتایج این پژوهش ممکن است بتواند مسوولین امر را به این موضوع حساس تر نماید، تا راهکارهای عملی برای ارتقای جایگاه معلم در اجتماع بیابند. در غیر این صورت تخریب جایگاه اجتماعی معلمان عواقب جبران ناپذیری را به دنبال خواهد داشت و خسارت جبران ناپذیری را به پیکره اجتماع وارد خواهد کرد.

هدف کلی از پژوهش حاضر بررسی مقایسه ای جایگاه معلمان مقاطع مختلف استان و ارائه راهکارهایی برای ارتقای منزلت اجتماعی آنها می باشد. سوالهای ویژه پژوهش عبارتند از:

- ۱- آیا بین نیازهای مادی و معیشتی معلمان مقاطع مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد؟
- ۲- آیا در زمینه احساس امنیت شغلی بین معلمان مقاطع مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد؟

۳- چه درصدی از معلمان خود را فاقد امنیت شغلی می دانند؟

- ۴- معلمان دلایل ناامنی شغلی خود را چه می دانند؟
- ۵- آیا بین نیازهای اجتماعی معلمان مقاطع مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد؟
- ۶- آیا جایگاه اجتماعی معلمان متوسطه در مقایسه با سایر معلمان بالاتر است؟
- ۷- عوامل افزایش منزلت اجتماعی از دیدگاه معلمان استان کدامند؟

• روش تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی می باشد چون به توصیف دیدگاه های موجود معلمان در جامعه مورد مطالعه در زمینه جایگاه اجتماعی آنها می پردازد.

جامعه آماری در پژوهش حاضر کلیه معلمان سه مقطع تحصیلی ابتدایی (۱۱۰۱۸ نفر) راهنمایی ۴۷۶۵ نفر و متوسطه ۳۴۸۱ نفر بودند. روش نمونه گیری چند مرحله ای، سهمی و خوشه ای بود. برای محاسبه حجم نمونه از فرمول (کوچران)^۱ استفاده شده است (کلهر، ۱۳۸۲:۱۱۰) که بر اساس این فرمول حجم نمونه ۳۷۲ نفر بر آورد شد.

در این تحقیق برای سنجش متغیر جایگاه اجتماعی از یک پرسشنامه محقق ساخته که دارای ۲۹ سوال بسته چهار گزینه ای و یک سوال باز پاسخ استفاده گردید. میانگین نیازهای مختلف معلمان در این تحقیق مبین میزان جایگاه اجتماعی آنهاست. مقیاس نیازهای اجتماعی در پژوهش حاضر، حرمت به معلم و حرفه او در بیرون سازمان و مشارکت او در تصمیم گیری های آموزشی و مدیریتی می باشد. مقیاس نیازهای مادی میزان حقوق دریافتی، میزان بر خورداری از امکانات رفاهی از قبیل وام مسکن، دریافت زمین، تمهیداتی برای دوران بازنشستگی و پرداخت هزینه های درمان از طریق بیمه های تکمیلی بوده است.

به منظور کسب اطمینان لازم از روایی پرسشنامه از نظریات متخصصان مربوط استفاده شد. از آنجا که یکی از روش های پایایی پرسشنامه، روش آزمون مجدد است (رمضانی، ۱۳۸۰: ۱۳۶) این پرسشنامه بر روی ۳۰ نفر از معلمان مقاطع مختلف با فاصله یک ماه به اجرا درآمد و ضریب پایایی آن محاسبه شد که برابر ۰/۸۶ بود.

روش های آماری به کار گرفته شده در پژوهش حاضر، فراوانی نسبی، شاخص های مرکزی، آزمون t و تحلیل واریانس بود.

یافته ها

برای پاسخگویی به سوال اول پژوهش مبنی بر اینکه آیا بین نیازهای مادی معلمان در مقاطع مختلف تفاوت معناداری وجود دارد، سوال های مربوط به میزان حقوق و دستمزد دریافتی، میزان استفاده از امکانات رفاهی، میزان کمک های مسوولین سازمان در دوران بازنشستگی و میزان حمایت های مالی و معنوی مسوولین به هنگام وقوع حوادث اجتماعی از مورد تحلیل قرار گرفت. جدولهای (۲۱) نتایج این یافته ها را در جامعه مورد مطالعه نشان می دهد.

جدول (۱): تحلیل واریانس برای مقایسه وضعیت مالی معلمان

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	میانگین مجزورات	آزمون فشر
بین گروهها	۲	۴/۳۷	۲/۱۰۹	$F = ۰/۰۲۰۷$
درون گروهها	۳۶۰	۳۷۹۵۳/۴۳	۱۰۵/۴۳	

$F = ۰/۹۷۹$

بی پاسخ=۹ نفر

جمع ۳۶۳ نفر

چون واریانس بین گروهی معنی دار نیست ($P > 0/05$) بر اساس آزمون تحلیل واریانس با ۹۵ درصد اطمینان و ۵ درصد خطا نمی توان ادعا کرد بین معلمین مقاطع مختلف از نظر مالی و معیشتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول (۲): میانگین جمع امتیازات مادی معلمان در بین کارکنان

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	وضعیت مالی مقطع
۱۰/۱۲	۳۰/۰۶	۱۰۰	۰	۱۴۰	ابتدایی
۱۰/۵۷	۳۰/۲۱	۱۰۰	۰	۱۳۱	راهنمایی
۱۰/۰۳	۲۹/۹۳	۶۶	۰	۹۲	متوسطه
				۳۶۳	جمع

نتایج حاصل از جدول شماره (۲) نشان می دهد که معلمان مورد مطالعه امتیازات مادی

خود را نسبت به سایر کارکنان دولتی بسیار پایین ارزیابی کرده اند.

برای پاسخگویی به سوال دوم پژوهش مبنی بر این که آیا بین امنیت شغلی معلمان مقاطع مختلف تفاوت معنا داری وجود دارد. سوالات پرسشنامه در این زمینه آیا دارای امنیت شغلی هستید و در مقایسه با سایر سازمان ها آن را چگونه ارزیابی می کنید، استخراج شد. از مجموع ۳۷۲ نفر، ۱۹۷ نفر (۵۲/۱۵٪) خود را دارای امنیت شغلی و ۱۷۵ نفر (۴۸/۸۵٪) خود را فاقد امنیت شغلی معرفی کرده بودند آن گروه از معلمان که دارای امنیت شغلی بودند در مقایسه با سایر کارکنان دولتی به خود نمره دادند. با توجه به نتایج واریانس ($F=0/96$ و $P=0/38$) چون واریانس بین گروهی معنی دار نیست ($P>0/05$)، تفاوت معناداری بین معلمان در مقاطع مختلف از نظر امنیت شغلی وجود ندارد. جدول (۳): میانگین امنیت شغلی معلمان مورد مطالعه را نشان می دهد.

جدول (۳) وضعیت امنیت شغلی معلمان در بین کارکنان دولت

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	وضعیت امنیتی مقطع
۱۲/۵۷	۶۲/۱۸	۶۶/۶۷	۳۳/۳۳	۸۰	ابتدایی
۱۲/۵۴	۶۱/۴۲	۶۶/۶۷	۳۳/۳۳	۷۰	راهنمایی
۱۲/۱۴	۵۹/۰۴	۶۶/۶۷	۳۳/۳۳	۴۷	متوسطه
				۱۹۷	جمع

براساس سوال سوم مبنی بر اینکه چند درصد از معلمان خود را دارای امنیت شغلی می دانند؟ ۴۰/۵۷ درصد معلمان زن و ۵۹/۴ درصد معلمان مرد خود را فاقد امنیت شغلی دانسته اند که در جدول شماره (۴) مشاهده می شود.

جدول (۴): وضعیت امنیت شغلی معلمان در جامعه مورد مطالعه بر حسب جنسیت

فایده امنیت شغلی		دارای امنیت		امنیت شغلی جنس
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴۰/۵۷	۷۱	۵۳/۸۰	۱۰۶	زن
۵۹/۴۳	۱۰۴	۴۶/۲۰	۹۱	مرد
۱۰۰	۱۷۵	۱۰۰	۱۹۷	جمع

وضعیت امنیت شغلی معلمان بر حسب مدرک تحصیلی آنها نیز در جدول (۵) دیده می شود. این یافته ها نشان می دهد که بیشترین درصد معلمانی که خود را فاقد امنیت شغلی می دانسته اند افراد دارای مدرک تحصیلی لیسانس به بالا بوده اند.

جدول (۵): وضعیت امنیت شغلی معلمان در جامعه مورد مطالعه بر حسب مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	دارای امنیت شغلی		فاقد امنیت شغلی		جمع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
دیپلم	۲۲/۸۴	۴۵	۲۲/۸۵	۸۵	۸۵
فوق دیپلم	۳۳/۵۸	۷۶	۲۸	۱۲۵	۱۲۵
لیسانس به بالا	۳۳/۵۸	۷۶	۴۹/۱۵	۱۶۲	۱۶۲
جمع	۱۰۰	۱۹۷	۱۰۰	۳۷۲	۳۷۲

در پاسخ به سوال چهارم که معلمان دلایل ناامنی شغلی خود را چه می دانند؟ یافته ها جدول (۶) نشان می دهد که ۴۴/۵۷ درصد معلمان دلیل ناامنی خود را ترس از بیان و نقد اندیشه های مختلف برای جلوگیری از بر چسبی خاص و ۴۴ درصد آنها دلیل ناامنی خود را ترس از بیان ضعف های احتمالی حاکم بر سازمان می دانستند.

جدول (۶): دلایل ناامنی شغلی معلمان

متغیرها	فراوانی	درصد
ترس از انتقاد صحیح و منطقی از مدیریت آموزشگاه	۲۰	۱۱/۴۳
ترس از بیان ضعف ها و عیوب احتمالی حاکم بر مدیریت سازمان	۷۷	۴۴
ترس از بیان و نقد اندیشه های مختلف برای جلوگیری از بر چسبی خاص	۷۸	۴۴/۵۷
جمع	۱۷۵	۱۰۰

یکی دیگر از شاخص های منزلت اجتماعی معلمان بررسی نیازهای اجتماعی آنها بود، به این منظور سوال پنجم پژوهش مبنی بر اینکه آیا بین نیازهای اجتماعی معلمان مقاطع تحصیلی

مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد طرح می شود. برای پاسخگویی به این سؤال، شاخص های میزان احترام درون سازمانی و بیرون سازمانی به شغل معلم، میزان صداقت رفتاری بین معلمان و به کارگیری پیشنهادات و نظرات معلمان در تصمیم گیری ها مورد بررسی آماری قرار گرفتند که یافته ها مربوط به آن در جدول های (۷ و ۸) مشاهده می شود.

جدول (۷): تحلیل واریانس برای مقایسه وضعیت نیازهای اجتماعی معلمان

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	میانگین مجزورات	آزمون فیشر
بین گروهها	۲	۳۳۴۴/۵۵	۱۶۷۲/۲۷	$F = ۴/۸۱$
درون گروهها	۳۵۴	۱۲۳۰۴/۶۷	۳۷۴/۵۸	

$$P = ۰/۰۰۷$$

بی پاسخ ۱۵ نفر

جمع ۳۵۷ نفر

جدول (۸): نیازهای اجتماعی معلمان در مقاطع تحصیلی مختلف

نیازهای اجتماعی	تعداد	مینیمم	ماکزیمم	میانگین	انحراف معیار
ابتدایی	۱۳۹	۰	۱۰۰	۵۶/۹۲	۱۹/۲۳
راهنمایی	۱۳۰	۰	۱۰۰	۶۰/۲۰	۹/۲۰
متوسطه	۸۸	۰	۱۰۰	۵۰/۲۲	۱۶/۷۳
جمع	۳۵۷				

با توجه به نتایج تحلیل واریانس ($F=۴/۸$ و $P=۰/۰۰۷$) چون $p < ۰/۰۵$ است، بین نیازهای اجتماعی معلمان در مقاطع ابتدائی، راهنمایی و متوسطه اختلاف معنی دار می باشد. آزمون تعقیبی شفه نشان داد که اختلاف مذکور بین نیازهای اجتماعی معلمان متوسطه و راهنمایی می باشد.

در پاسخ به سوال ششم پژوهش مبنی بر این که آیا معلمان متوسطه در بین سایر معلمان خود را دارای جایگاه اجتماعی بالاتر می دانند، مجموع میانگین نیازها که در این پژوهش،

جایگاه اجتماعی معلمان نامیده می شود محاسبه گردید که نتایج آن در جدول های شماره (۱۰ و ۹) مشاهده می شود.

جدول (۹): تحلیل واریانس برای مقایسه جایگاه اجتماعی معلمان

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	آزمون فیشر
بین گروهها	۲	۱۸۲۸/۸۹	۹۱۴/۴۴	$F = ۵/۷۹$
درون گروهها	۳۶۵	۵۷۶۳۸/۳۶	۱۵۷/۹۱	

$P = ۰/۰۰۳۳$

بی پاسخ ۴ نفر

جمع ۳۶۸ نفر

جدول (۱۰) جایگاه اجتماعی معلمان در مقاطع مختلف

جایگاه اجتماعی	تعداد	منیمم	ماکزیمم	میانگین	انحراف معیار
ابتدائی	۱۴۳	۰	۷۱/۴۲	۴۸/۷۹	۱۲/۷۱
راهنمایی	۱۳۳	۰	۱۰۰	۵۰/۳۹	۱۳/۳۷
متوسطه	۹۲	۰	۶۶/۶۶	۴۴/۶۷	۱۱/۰۱
جمع	۳۶۸				

با توجه به معنی دار بودن نتایج تحلیلی واریانس ($F = ۵/۸$ و $P = ۰/۰۰۳۳$) میانگین مجموع نیازهای معلمان متوسطه راهنمایی و ابتدایی از طریق آزمون t به عنوان آزمون تعقیبی مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج این آزمون نشان داد که جایگاه اجتماعی معلمان متوسطه در حد معنا داری از جایگاه اجتماعی معلمان ابتدایی کمتر است. جایگاه اجتماعی معلمان متوسطه از جایگاه اجتماعی معلمان راهنمایی نیز کمتر است. همچنین بین میانگین جایگاه اجتماعی معلمان راهنمایی و ابتدایی تفاوت معنی داری وجود نداشت.

برای پاسخگویی به سوال هفتم که عوامل افزایش منزلت اجتماعی معلمان کدامند، ۳۶/۳۶ درصد معلمان تأمین نیازهای مادی، ۲۴/۲۴ درصد توجه حاکمیت به حرفه معلمی، ۲۱/۲ درصد

فراهم کردن امکانات تحصیل و ۱۸/۱۸ درصد آنها حفظ حرمت معلمان توسط رسانه ها را در ارتقای منزلت معلمی موثر دانستند (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره (۱۱) عوامل موثر در ارتقای منزلت اجتماعی معلمان

ردیف	عوامل	فراوانی	درصد
۱	نیازهای مادی و معیشتی	۱۲۰	۳۶/۴
۲	توجه حاکمیت به حرفه معلمی	۸۰	۲۴/۲
۳	فراهم کردن امکانات ادامه تحصیل	۷۰	۲۱/۲
۴	حفظ حرمت و شان معلمی توسط رسانه های جمعی	۶۰	۱۸/۲
جمع		۳۳۰	۱۰۰

بی پاسخ: ۴۲ نفر

بحث و نتیجه گیری

یکی از شاخص های عمده منزلت اجتماعی معلمان رفع نیازهای مادی و معیشتی آنهاست. پژوهش حاضر نشان داد که از این جهت بین معلمان تفاوت معناداری وجود ندارد. یافته های نویدی و همکاران (۱۳۸۲)، حدادی (۱۳۸۲)، معتمد زاده و همکاران (۱۳۷۰) نیز موید این موضوع می باشند. وجود تشکلهای صنفی معلمان می تواند در جهت امنیت شغلی معلمان مفید باشد.

پژوهش حاضر نشان داد که ۴۸/۸۵ درصد افراد مورد مطالعه خود را فاقد امنیت شغلی معرفی کرده اند و این امر در بین دارندگان مدارک تحصیلی بالا بیشتر محسوس است. دلایل نامنی آنها به ترتیب اولویت ترس از بیان و نقد اندیشه ها، بیان ضعف های احتمالی حاکم بر سازمان و عواقب انتقاد صحیح و منطقی از مدیریت آموزشگاه ها بیان شده است. نتایج حاصله با بحث های نظری جایگاه علم و آزادی عمل و اندیشه در اسلام و همچنین با دستورالعمل های یونسکو که در مقدمه تحقیق به آن اشاره شد مغایرت دارد.

شاخص عمده دیگر منزلت اجتماعی نیازهای اجتماعی معلمان از قبیل احترام درون سازمانی و بیرون سازمانی به حرفه معلمی، احساس خود احترامی و رضایت از حرفه بود. این یافته ها نشان داد که معلمان از این منظر به خود نمره های قابل قبولی دادند و تفاوت قابل

ملاحظه ای بین آنها وجود نداشت. این یافته های موید نتایج تحقیق نویدی و همکاران (۱۳۷۸) می باشد. اما با یافته های اصغر زاده (۱۳۷۴) مغایرت دارد.

نتایج یافته های سوال ششم چهار پژوهش با یافته های پژوهش های دیگر از قبیل اصغرزاده (۱۳۷۴) و معتمد زاده (۱۳۷۰) که جایگاه اجتماعی معلمان متوسطه را بالاتر از جایگاه اجتماعی معلمان ابتدایی و راهنمایی بیان می کرد، مغایرت دارد. یافته ها همچنین نشان می دهد که کمترین میانگین جایگاه شغلی را معلمان متوسطه (۴۴/۶ درصد) و بیشترین درصد ناامنی شغلی را معلمان لیسانس به بالا (۴۹/۱۵ درصد) دارند. از مجموعه یافته ها چنین بر می آید که جایگاه اجتماعی معلمان پائین است. پژوهش های افلاکی فرد (۱۳۸۰) و نویدی و همکاران (۱۳۸۲) نیز مؤید این موضوع می باشد. یافته های این پژوهش با نتایج حاصله از فعالیت و گزارش های واصله از جایگاه اجتماعی بالای معلمان در مالزی و توصیه های یونسکو که در مقدمه پژوهش به آنها اشاره شد مغایرت دارد. نتایج یافته های سوال هفتم پژوهش (عوامل موثر در ارتقای جایگاه اجتماعی) نشان داد که از دیدگاه معلمان به ترتیب، امکانات ادامه تحصیل، توجه بیشتر مسئولین به حرفه معلمی، حفظ حرمت و شان معلمان توسط خود معلمان، ارائه تصویرهای خوب از معلم در رسانه های جمعی، در ارتقای منزلت اجتماعی آنها موثر می باشد. یافته های این سوال در راستای نتایج پژوهش های اصغر زاده (۱۳۷۴)، سحرخیز تشریق (۱۳۷۹)، احمد شبلی (۱۳۶۰) و گزارش بی بی سی از عوامل موثر در شکست برنامه های تعلیم و تربیت انگلستان (۲۰۰۳) می باشد.

منابع

- ۱- آئینه وند، صادق (۱۳۵۹). ادبیات انقلاب در شیعه، قم: نشر فرهنگ اسلامی.
  - ۲- افلاکی فرد، حسین (۱۳۸۰). بررسی منزلت اجتماعی معلم در نظام تعلیم و تربیت اسلامی از آرمان تا واقعیت، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز، دانشکده تحصیلات تکمیلی.
  - ۳- اصغر زاده، توحید (۱۳۷۴). جایگاه معلم در فیلم های سینمایی بعد از انقلاب اسلامی، چهارمین سمپوزیوم تربیت، تهران: انتشارات تربیت.
  - ۴- حدادی، فاطمه (۱۳۸۲). جایگاه معلم و عدالت اجتماعی، روزنامه همشهری، شماره ۲۰۸۳.
  - ۵- رفیع پور، فرامرز (۱۳۶۴). جامعه روستایی و نیازهای آن، تهران: شرکت سهامی انتشار.
  - ۶- رضائی، خسرو (۱۳۸۰). روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی، ویرایش سوم، یاسوج: فاطمیه.
  - ۷- سحرخیز تشریق، ابراهیم (۱۳۷۹). بررسی راههای افزایش پایگاه و منزلت اجتماعی معلمان از دیدگاه رؤسای ادارات و مدیران دبیرستان های استان همدان، اصفهان: دانشکده علوم تربیتی.
  - ۸- سلیمانی، امیر (۱۳۵۴). علل ضعف روحیه معلمان، تهران: اداره کل آموزش و پرورش استان تهران.
  - ۹- شبلی، احمد (۱۳۶۰). تاریخ آموزش و پرورش در اسلام، پارسی کرده ی محمد حسین ساکت، تهران: نشر فرهنگ اسلامی.
  - ۱۰- شکاری، عباس (۱۳۷۴). نظام تعلیم و تربیت چین و ایران بعد از انقلاب، تهران: تربیت.
  - ۱۱- کلهر، منوچهر (۱۳۸۲). روش تهیه طرح تحقیق. مینوی خرد، سال دوم، شماره ششم.
  - ۱۲- نویدی، احد و همکاران (۱۳۸۲). راههای ارتقاء منزلت اجتماعی معلمان، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره دوم، سال نوزدهم.
- 14-Milton,T.S.(2003). *Teaching fails to impress graduates in England*.
Retrived April 25, 2004 from the World Wide.
http://news.BBC.co.uk/1/hi/education.stm.teaching_fails_to_impress_graduates_2003
- 13-Unesco provincial health council. (2003). *A report on human rights*.
Retrieved May 25, 2004 from the World Wide
http://www.unesci.org/shs/humanm_rights/hrcog.htm.

15-*Unesco statement* .(1996). From international conference on education, Oeneva, 30 September-5 October,1996. Retrieved May 30,2004, from the World Wide
[http://www/ibe.unesco.org/international conference on education/ oeneva, 30 september-5 october,1996.](http://www/ibe.unesco.org/international%20conference%20on%20education/oeneva,30september-5october,1996)